

*Acta⁴⁾ synodi provincialis ducatus Geldriae
et comitatus Zutphaniae, gehouden binnen Bom-
mel anno 1607, beginnende den 7^{en} Julij stilo
veteri.*

Naer aenroepinghe Godes name sijn mette meeste stemmen vercoren in
praesidem D. JOHANNES LEO, in assessorem D. JACOBUS BRUNO, in scribam
D. SEBASTIANUS DAMMAN.

De personen, met behoorlicke credencien verschenen op desen synodum,
sijn dese naevolgende:

1) „dat” de andere codd. hebben „ende dat”. 2) „ehrsame” W heeft „ehrenveste”.
3) Deze naamteekeningen sijn authentiek. In W. ontbr. de onderteekening. 4) Hierboven
staat met een andere hand: „Anno 1607”.

ex classe Noviomagensi:

JOHANNES COITSIUS, d. des e. tot Nieuwegeen,
 JOHANNES GREVIUS, d. tot Heteren,
 GERIT VAN DER VOORT, olderlinck tot Nieuwegeen,
 MATHIJS VAN LIJSSEL ¹⁾, olderlinck in sGravenweert;

ex classe Bommeliana:

JOHANNES LEO, dienaer des e. tot Bommel,
 ALARDUS FRISIUS, d. des e. tot Tiell,
 JOHAN JANSSEN, olderlinck tot Bommel,
 SERVAES ALERTSEN, olderlinck tot Tiell;

ex classe Zutphaniensi:

SEBASTIANUS DAMMAN, dienaer des e. tot Zutphen,
 HERMANNUS HUGO, olderlinck tot Zutphen,
 WILLEM VAN MEGEN, olderlinck tot Deutecom,
 [D. JOHANNES VERSCHAGEN, dienaer den evang. tot Bredevoort, dewijle
 reijssende ad sijnodum onderwegen gevangen is geworden, wort genoechaem
 geexcuseert] ²⁾;

ex classe Arnhemiensi:

JACOBI'S BRUNO, dienaer des e. tot Arnhem,
 JOHANNES BARSIVS, d. des e. Scherpenzeel,
 ENGEL ENGELN, olderlinck tot Arnhem;
 joncker JORDEN VAN LAUWIJCK, olderlinck tot Wageninghen, alsoo hij
 in slants dienst subijtelijck vertrecken moeste, is voor ditmael geexcuseert
 geworden;

ex classe Harderwicena:

ELLARDUS MOENIUS, d. des e. tot Harderwijk,
 JOHANNES URBANUS, d. tot Hattum,
 D. ANTHONIUS THIJSIUS, olderlinck tot Harderwijk,
 DIRCK VAN HEERDE, olderlinck tot Hattum.

Oock sijn verschenen de gedeputeerden des synodi van Noorthollandt,
 de eerwaardighen D. CORNELIUS HILLENIUS, d. des evang. tot Alekmaer,
 ende van Zuythollandt D. JODOCUS GEISTERANUS, d. des h. evang. tot Gorcom.

Van wegen des Hoves is gecommen om dese vergaderinghe bij te woonen
 den erentfesten doctor MARTINUS GREGORIJ, raet des forstendums [Gelre] ³⁾
 ende graefschaps Zutphen ⁴⁾, ende in den naeme des eersamen magistraets
 der stadt Bommel JOHAN JANSEN ende GIJSBERT MATHEUSSEN, borgermeesters.

¹⁾ „Lijssel” S en T hebben „Listel”. ²⁾ Het tusschen [] geplaatste is overgenomen
 uit S en komt ook voor in T. ³⁾ Het tusschen [] geplaatste is overgenomen uit S.
⁴⁾ „raet — Zutphen” T heeft „raedtsheer”.

De credentien, den deputatis tot desen synodum medegeleyt, syn in behoirlicke forme gevonden ende oversulex geaprobeert.

1.

Is geresumeert art. synodi Arnhemensis anni 1600 vant veranderen int sitten, ende begeert dese synodus, dat deselvighe ordre voortaan well sall onderhouden worden.

2.

Alsoo vidua D. GERHARDI TONSORII begeert heeft van den synodo eene recommendatie aen die E. E. heeren Staten, ten eijnde sy eenich jaerlix onderhoudt voor haer ende haeren kinderen mochte bekomen, is JOHANNI COIRTSIO belastet haer sodaenighe recommendatie nomine synodi ¹⁾ te schrijven, twelck geschiet is.

3.

D. ABRAHAMUS HASIUS ²⁾, dienaer des evang. int fort van de Voren, heeft van den synodo versocht voorschrijvens aen de E. E. heeren Staten, dattet haer E. E. believe ordonnantie te stellen om te ontfangen de loopende penninghen des stipendii van den tijt des overlydens D. TONSORII tot betaelinge der onkosten, die gesciet zijn in het over ende weder reijssen der predicanten van Nieuwegeen, Tiel ende Graeve, die in plaets des afgestorvenen predicants daer ter plaetse den ordinarissen dienst bewaert hebben; dat oock haere E. E. den tegenwordighen ³⁾ predicant believe toe te laeten comen ende ordonantie te geven om te ontfanghen van nu voortaan (beginnende den eersten Julij) het stipendium ⁴⁾, dat den voorighe D. TONSORIO in gelijcke bedieninghe des woorts Godts toegelaeten is geworden; dat oock de schoolmeester aldaer eenighe beloninghe moechte vercrigen voor synen dienst, die hy vier maenden heeft betreden sonder gagie; eindelijk dat haer E. E. gelieve te laeten wechnemen den middelmuijrtusschen de kercke ende d'ammuntiehuys, opdat de kercke, die nu te kleijn is voor de behoorders, daerdoor vergrootet werde. Ende heeft de synodus JOHANNI COIRTSIO opgeleyt ditselvige voorschrijvens in te stellen ende veerdich te maeken. Ende is geschiet.

4.

Alsoo bij den Hove aengehouden is om executie des placacts tegen den ghenen, die haer kinderen by den Jesuiten senden, alsoock tegen de concubinarios, ende geantwoort is, dat een jeder inbrengen sall de naemen

¹⁾ „nomine synodi” ontbr. in S en T. ²⁾ „Hasius” ontbr. in S en T. ³⁾ „tegenwordighen” ontbr. in S en T. ⁴⁾ „het stipendium” ontbr. in S en T.

soodanigher, die haer bekend sijn, wort van den synodo belast een ieder classi, dat se haer bevljigtighen dese naemen deputatis synodi over te leveren.

5.

Is goetgevonden, dat op eleken synodo altijd verschijnen sall ten minsten een deputatus synodi om rapport te doen van all hetgheen den deputatis synodi tsaemen in voorgaenden synodo opgeleijt is te verrichten, ende sullen deputati selfs desen eenen, die het rapport doen sall, vuyjt haer midden moghen nomineren.

6.

Aengaende den sevensten artijckel praecedentis synodi, sprekende de collectione gravaminum ad nationalem synodum, is bevonden, dat alle classes besich sijn om denselven nae te comen, ende sullen deputati synodi tot gelegener tijt hiervan wijders met malcanderen confereren.

7.

Alsoo ADAMUS BILlichius van Ingen nae Culenborch vertrocken is tegen het expres beveel van den voorleden synodo, soo en kan synodus tegenwoordich niet verstaen, dat men denselvige eenighe eerlicke attestatie behoort mede te deijlen.

8.

Op den achsten artijckel des vorigen synodi is door den deputatum des Noorthollandischen synodi, gelijk mondelyck int corte als daernae door seker verhaell, vuyjt den naeme desselvigen synodi scriftelijck overgelevert, int wijt ende breede bericht gedaen van den oorsaken, van den aenvanck ende continuatie desgheenes, soo hem tot noch toe in de oversettinghe des bybels, voor desen tijt op D. HELMICHIO berustende, toegedraeghen heeft, met aenwijsinghe der redenen van het vertreck ende kleijne voortganck in de voordinghe desselven tot noch toe, alsoock tegelijck van beter ende vaster hope, soo voorttaen te verwachten stont, streckende eijndelijck tot conclusie, dat ten aensien deser selver hope van succes deses wercks, dwelck bij den Generalen Staten geauthoriseert, bij den particulieren synoden (soo daertoe all overlanx syn versocht) geapproveert is, mochte door desen synodo (dwelck oock van den deputato synodi Suijthollandiae volgende de acta sijnes synodi mondelijck versocht wert) terugggehouden werden soodanighe oversettinghe, als over den arbeyt D. PISCATORIS bij D. BAUDARTIO alreede beraemt ende ter handen genomen wert, midtz wijtlopich verhaell van den inconvenienten, soo anders tegen het generale ingewilliche werck, alsoock der gemeener rust ende stichtinghe ¹⁾ der kercken, stonden

¹⁾ „ende stichtinghe” ontbr. in S en T.

te verwachten. Op welckes aengeven ende versoeck ¹⁾ dese vergaderinghe gelet ende insgelix gesien ²⁾ hebbende de forme van authorisatie D. BAUDARTII, op de aengevinghe ende overweginge van de nootwendicheyt eener verbeterde oversettinghe, van de cleyne hoope (door verloop van veel jaren) over het bovengemelde werck; van den lofflicken aerbeyt D. PISCATORIS, van de apparentie int corten door desen eenighe merckelijke ³⁾ goede verbeteringe te moghen sien, van de bequaemheyt ende loffycke genegentheijt D. BAUDARTII by haer gedaen, heeft als voren gantsch prijselick ende dienstich ⁴⁾ D. BAUDARTII voors. aerbeijt gekent ende geordelt, alsoock sijne daerover gedaene authorisatie. Doch alsoo deselvige authorisatie gesiet is niet simpelick maer soo ten aensien van de cleijne hope van den werke, op D. HELMICHIO voor desen tijt berustende, soo ten aensien der onderlinghe eenicheyt, die geacht wert nodich te sijn in den kercken onser provintien, tot welken eynde altijt in de authorisatie verhaelt is communicatie over desen metten Hollantschen synoden, soo ist dat de synodus ten desen aensien ende alles wat dienstlijck tot desen in het scriftlijck verhaell des synodi van Noorthollandt voorgesteld is, goetvijnt, dat D. BAUDARTIUS voor desen sall berusten ende affhouden van de voorderinghe syner voorverhaelder translatie sonder naerder last te hebben ofte van den nationali ofte van den particulieren synodo deser provincien, welke danoch haere vrijheijt behout om te syner tyt (indien voortaan gheene meerdere hope ende voorderinghe over het allegemeen werck, in Hollandt ter hant genomen, sich en vertoonde, dan tot noch toe gesiet is) te resolveren, tgheen sij sall achten dienstich ende behoorlyck ⁵⁾ in desen te weesen, altijt met voorgaende communicatie metten synoden van Hollandt, gelijk oock dese synodus van den synoden van Hollandt naer behoeren begeert, dat in desen ende diergelijcke saeken van haer oock niet sall gedaen ende geresolveert worden sonder voorweeten ende voorgaende communicatie metten synodo van Gelderlandt.

9.

Heeft deputatus synodi Noorthollandiae wijders versocht, dat door beveel deses synodi den Weechbereijder D. BAUDARTII mochte gesupprimeert werden. Is geantwoort, alsoo laestleden synodus Noorthollandiae niet en heeft voortgebracht, oock desen synodus niet en konde voortbrenghen vujt den voorsz. Wechbereyder, dat teghen de leere ende het leeven der christenen strijdet, ende dat nochtans eenighe ontstichtinghe bij swacke ende quaet-

¹⁾ „ende versoeck” ontbr. in S en T. ²⁾ „ende insgelix gesien” ontbr. in S en T. ³⁾ „eenighe merckelijke” S en T hebben „eenen”. ⁴⁾ „ende dienstich” ontbr. in S en T. ⁵⁾ „ende behoorlyck” ontbr. in S en T.

willighe menschen daerwt te ontstaen vermeldet wert, soo maech dese synodus well lyden, dat D. BAUDARTIUS versocht werde, in de distributie syner boeken ¹⁾ des Wechbereyders, die noch overich syn, te letten op de persoonen, aen dewelke deselfde mochten komen, maer resolveert evenwell, dat deputatus synodi nostrae by den naestcomende Noorthollandicam synodum aenhouden ende versoecken sall, dat in denselfden synodo oock een acte geteekent ²⁾ moghen worden, dat deselve op D. BAUDARTI leere ende leven niet te spreken en heeft.

10.

Ten derden is versocht van den deputato Noortholland. synodi, dat men vuyt desen synodo eenen noeme tot revisie der oversettinge des bybels, gedaen ende noch voorder te doen bij D. HELMICHIO. Heeft synodus hiertoe genomineert D. WILHELMUM BAUDARTIUM.

11.

Sijn volgende het verschrijven des Ed. Hoffs ende des amptmans gecompareert JETZARDUS SIPPO ³⁾, pastor tot Altvorst, ende PETRUS CALCARIUS, pastor tot Overasselt, ende is haer belastet, dat sij hen van den kerckendienst int geheel onthouden sullen, ter tijt toe sy haer bij den broederen van Nieumeghen haerer leere ende levens halven sullen genoechaem geprobeert hebben. Dwelck hij JETZARDUS heeft geweygert te doen, seggende te willen vertrecken, maer PETRUS heeft het beloofd nae te komen, daervan hij dan aen den broederen van Bommel attestatie brengen sall, als hij het gedaen sall hebben ⁴⁾.

Item is verschenen GIELLIS VAN CAUWENBERCH tot Sulickem ende is hem van den synodo belast, dat, alsoo hij van te vooren geexcommunicert van den synodo van Hollandt ende onordentlijck in den kerckendienst getreden ende tot noch toe gebleven was, hij hem des geheelen predickampts onthoude, ter tijt toe hij met de kercke gereconcilieert ende daerna ordinarie geexamineert, geroepen ende geconfirmeert werde.

Is oock gecompareert meester ARNOLDUS, schoolmeester tot Driel ⁵⁾, ende is hem van den synodo toegelaeten by den schooldienst te blijven, maer beveelt daerbij, dat hij sich des lesens, predickens ende doopens totaliter onthoude, dat hij oock eerstdaechs bij den dienaeren der kercken tot Bommel verschijne om met hem naerder te confereren, diewelcke dan met hem doen sullen moghen, naer dat sij hem bevinden sullen.

Eijndelyck is gekomen JOHANNES MEREINNE van Ameroij ende is hem

¹⁾ „syner boeken” ontbr. in S en T. ²⁾ „geteekent” ontbr. in S. T heeft „gemaect”. ³⁾ „Sippo” S en T hebben „Siplo”. ⁴⁾ „als hij — hebben” ontbr. in S en T. ⁵⁾ „Driel” S en T hebben „Twell”.

bevolen van den synodo, dat hij sich des kerckendiensts onthoude, totdat hij bij den broederen van Bommel sijn gelove bekent ende geprobeert ende de Nederlantsche Confessie ofte Catechismum sall aengenomen hebben.

12.

Alsoo nu op het verschrijven des Hoff's ende des amptmans dese voorsz. alleen syn gecompareert ende de andere hoewel voorschreven nochtans achtergebleven sijn, oordeelt synodus, dat sijn, soo ten aensien haerer valscher leere, daarvan sijn beruchtighet sijn, alsoock der rebellie ende contumacie teghens hooghe overicheijt door haer vuytblijven, sullen van haeren dienst gesuspendeert sijn, totdat sijn haer by den dienaeren van Nieuwegeen, Tiell ofte Bommel gepurgeert ende geprobeert sullen hebben, die naer behoren dan met haer voortvaren sullen moghen. Ende sullen deputati synodi het Ed. Hoff aensoeken om door de amptluyden in Tieler ende Bommelerweerden ende Maes ende Wael soodanighe suspensie te gebieden.

13.

Ende in de plaetse der voorsz. gesuspendeerden ende affgesetten valsche pastoren is het goet gevonden ende geheel nodich, dat, soo haest het mogelijk is, andere goede ende godtsalighe mannen gestelt werden. Hiertoe heeft den erentfesten raetsheer D. MARTINIUS op hem genomen te weghe te brengen bij het Hoff, dat soodanighen predicanten op contributie sullen gestelt worden, op sulke wijze als gewoonlick is. Ende D. TYSIUS, D. BRUNO et JOH. CORTSIUS ¹⁾ hebben haer starck gemaeck voor de gagie van drij predicanten (bij provisie eenen tijt geduijrende). Voorts soo hebben alle classes belooft haer wterste ²⁾ naersticheijt ende devoir ³⁾ aen te wenden om metten allereersten (ten lancxsten immers binnen een maent) soodanighe mannen te bestellen ende tot haere onderhoudinge wat haer sall mogelijk wesen by provisie te contribuieren. Ende indien hiertoe eenighe ex classe aliqua, die in actuellen dienst sijn, gebruijct worden, sullen dieselve, haer ordinaris tractement ontfangende, met een eerlick honorario voor desen extraordinarischen dienst moghen gecontenteert ⁴⁾ werden.

14.

De synodus gehoort hebbende trapport van hetgheen in den Haghe op den conventu praeparatorio affgehandelt is, heeft den broederen al te samen, die daer geweest sijn, van wegen genoechsaeame bewesene neersticheijt ⁵⁾ bedanckt, hopende oock dat sodanich different, als tusschen den

¹⁾ „Joh. Coitsius” S en T hebben „D. Cortsius”. ²⁾ „haer wterste” S en T hebben „alle”. ³⁾ ende devoir” ontbr. in S en T. ⁴⁾ „moghen gecontenteert” S en T hebben „vereert”. ⁵⁾ „van wegen -neersticheijt” S en T hebben „van haere neersticheijt ende trouwe”.

broederen verbleven is, metter tijt ende goede gelegentheijt wel sall gesleten worden.

15.

Art. 13 praecedentis synodi is bij den classe Harderwicena naegecomen.

16.

Op den 16^{en} art. ejusdem synodi is geresolveert: aengaende het eerste deel desselven, dat een ieder predicant bij sijne respective magistraet aenhoude, dat eenighe studenten sumptibus publicis ad Harderwicenam scholam gesonden werden; ende aengaende het tweede stuck desselvigen art. de conformitate praeceptorum etc. heeft het Edele Hoff daerop geantwoort, dat het goet waer, dat de rectores der scholen van de hoofsteeden ¹⁾ ende van Harderwijck neffens een vujt de respective magistraten byeenquaeme om seeckeren voorraem op de onderhoudinge van ²⁾ eenderleij praecepta in allen scholen deser lantschap te maecken; doch sall ditselvege ad synodum nationalem gereserveert werden.

17.

Van ZACHARIA WOLFFIO is den synodo genoeggedaen.

18.

Deputati synodi sullen het Hoff versoecken, dat moghe geremedieert worden het abuijs ende onstichtelijcke vermenginge ³⁾ des h. godtsdienst met de ⁴⁾ politique ende profane ⁵⁾ proclamatien der civilen saecken, soo men alsnoch tot Tiell gewoon is te doen.

19.

Is verrichtet tgheen art. 32 synodi superioris geordineert wert, ende vindt dese synodus geraden, dat men het daerbij laete blijven.

20.

Sall versocht worden per deputatos synodi, dat het Edele Hoff doe weeren de affgoderie, die tot Haren, Wamel, Drumel ende Puffelijck dachlijcx bedreven wort.

21.

Art. 34 ⁶⁾ is den Edelen Hove aengedient ende begonnen int werck te

¹⁾ „van de hoofsteeden” ontbr. in T, waarvoor ruimte opengelaten is. ²⁾ „onderhoudinge van” ontbr. in T. ³⁾ „vermenginge” S en T hebben „vermaeninge”. ⁴⁾ „met de” S en T hebben „ende”. ⁵⁾ „ende profane” ontbr. in S en T. ⁶⁾ „34” S en T hebben ten onrechte „14”.

stellen. Ende is den deputatis synodi belast, dat sij oock den Edele Hove aendien en sullen, hoe dat joncker WESTERHOLT, scholtis van Zutphen, op zijn hujs sijne twee kinderen bij eenen pape heeft lacten doopen tegen de recessen van de lantschap.

22.

Op den 35 art. synodi praecedentis is van het Ed. Hoff geantwoort, dat hierin niet en kan by den Hove geremedieert worden, naedien de swaricheijt, daer gemeldet, buijten desen provincie geschiet.

23.

Art. 36, 37 ¹⁾, 40 superioris synodi syn tsamen affgedaen.

24.

Alsoo synodus tegenwoordich niet en verstaet den sin des vijftichsten art. synodi ejusdem sall deselve in alle respectiven classibus voorgelesen worden om soo ad proximam synodum den rechten sin daervan in te brenghen.

25.

Die van Harderwijck hebben versocht, dat op den synodum nationalem mochte geaerbeyt worden, dat de E.E. M.M. heeren Staten haer wilden laeten gerecommandeert sijn de kercken onder het cruijs in neutralen landen, opdat deselve door stilstant van onse wapenen (indien den peijs, soo men hoopt ²⁾), voortgaet) niet meer en werden verdruckt. R. De synodus laet hem dit gevallen, ende indien de vrede moechte voortgaen eer de nationael synodus, sall dan met den deputatis synodorum particularium gecommuniceert werden om dit ad Ordines Generales te brengen. Ende sullen deputati synodi nostrae dit den toecommenden Hollandischen synoden oock voordraeghen.

26.

Dat op den synodum nationalem moghe gelet worden, dat in allen provincien ende respectieve kercken derselver eendrachticheijt gehouden werde in het observeren der feestdaeghen ende int dickwils ofte weijnich te predicken op denselven feestdaghen. R. placet synodo, ut fiat, quod petitur.

27.

Een man heeft een vrouwe, die, dull sijnde, well acht jaeren heeft gesloten gelegen, ende is geen hope van beteringhe. Quaeritur, off die man een ander vrouwe trouwen maech. R. Neen, want Christus en wijst geen

¹⁾ „37” S en T hebben „37, 38”. ²⁾ „soo men hoopt” ontbr. in S en T.

ander oirsaeke van echtscheijdinghe als overspeel, ende men behoorde soo eenen man tot eerbaerheit ende verdraghden deses huijscrijces, van Godt hem toegesonden, te vermanen.

28.

Op het versoeck ende remonstrantie, gedaen aen ¹⁾ den amptman ende magistraet van Bommel bij den gedeputeerden van de synodale vergaderinghe alhier, makende verhael van de groote verwoestinghe der christelicker kercke ende de ignorantie ende ontkenenisse ²⁾ der warer religie van den ingesetenen ten platten lande, ende dat oversulx ³⁾ tot voorderinghe van Godes eere ende der armer luiden salicheijt meer als nodich ⁴⁾, dat hierin tijtlijk geremedieert ende dat men tot dien eynde verdacht wilde wesen om eenighen aentall van deuchdelicke ende geleerde personen, om het predickampt ten platten landen te vertreden, te beroepen ende t'hunnen onderhoudinghe naer gebeur te versorghen etc., de amptman ende magistraet hebben geacht te vroeck te syn om tot aenordeninge van de predicanten te procederen, soolanghe als gheen en seeckeren staet van het incomen ⁵⁾ der geestelicker goederen gemaect, dan sloegen voor tot een expedient middel in desen, dat vooreerst bij placate vuyt den naeme der lantschap allen pachters van canonisien, proostijen, personaetschappen, pastorien, vicarien, custerijen, beneficien ende officien scherpelijck bevolen die goederen, tot haren bewinde ende pachinghe staende, binnen veertthien daeghen naer affixie der voorsz. placaten aen den rentmeester ANDRIES WILLEMSZ (daertoe met behoorlicke commissie te autoriseeren) ⁶⁾ aen te brengen op peine van huijre ende onderwint verstehen ende in eenen dubbel pacht vervallen te sijn, daerbij haer onbetaelde schult ofte pachtenningen, alreede verschenen ofte te verschijnen, aen niemant als aen handen van den voorsz. ⁷⁾ rentmeester te betalen op peine van andermael tot betalinge bedwongen te worden; voorts dat pachters in casu van misbetalinge daetlijck met affhalinge haerer reder have (sonder eenighe woe danighe oppositie ofte interventie te admitteeren) geexecuteert sullen worden, met voordere comminatie, gelijk de heeren van den Rhade goetvinden sullen, t'gheen voorsz. mede plaets houdende in den debiteuren, die jaerlixsche chijnghen ⁸⁾, pachten, erf off losrenten aen de geestelijckheit verschult sijn.

¹⁾ „aen” S en T hebben „van”. ²⁾ „ende ontkenenisse” ontbr. in S en T. ³⁾ „oversulx” ontbr. in T. S heeft „tot sulcx”. ⁴⁾ „meer als nodich” ontbr. in S en T. ⁵⁾ „van het incomen” ontbr. in S en T. ⁶⁾ „te autoriseeren” T heeft „geautoriseert”. ⁷⁾ „handen van den voorsz.” S en T hebben „haeren”. ⁸⁾ „chijnghen” S en T hebben „thinsen”.

29.

Tot den dienst der kercken sijn dit jaer aengenomen:
 in classe Noviomagensi RUTGHERUS DE REINEN, d. tot Zetten, ALARDUS FRISIUS, d. tot Tiell;
 in classe Zutphaniensi JOHANNES MEILINGIUS tot Ruerloo;
 in classe Arnhemiensi BARTHOLDUS SCHRANTZIUS tot Rencom, ARNHOLDUS REMNERUS ¹⁾ tot Ede, HUGO HALOWECH tot Wellip, HENRICUS SCHRAMMIUS aen den Aenstoot;
 in classe Harderwicena FREDERICUS COURTENIUS tot Garderen.

30.

Is bij den synodo (neffens D. JOH. FONTANUM, D. JOH. LEONEM, D. GUILHELMUM BAUDARTIUM ende D. ANTONIUM THYSIUM, die tvoorleden jaer ge-committeert sijn ad synodum nationalem te gaen) noch genoempt (volgende de acte conventus praeparatorii) D. JOHANNES COITSIUS ²⁾, d. des h. evang. tot Nieumegen. Ende classi Arnhemiensi is vrijgesteld eenen ouderlinck te kiezen, die met den voorsz. ad synodum nationalem gaen sall.

31.

Totten synodum Zuïjthollandicam is gedeputeert mett meesten stemmen D. SEBASTIANUS DAMMANNUS, d. tot Zutphen ³⁾. Ende indien hij bij siecte off andersins niet reysen conde, is gesubstitueert D. JACOBUS BURSCHETUS. Totten Noorthollandicam is vercoren D. JOHANNES COITSIUS ⁴⁾, d. tot Nieumegen ⁵⁾. Ende indien hij bij siecte off andersins niet reysen conde, is gesubstitueert ⁶⁾ D. ELLARDUS MENIUS.

32.

Deputati synodi blijven noch een jaer D. JACOBUS BURSCHETUS et D. WILFRIEDUS JOHANNIS. Ende voor nieuwen worden hen bijgevoecht D. JOHANNES LEO et D. SEBASTIANUS DAMMAN.

33.

Inspectores classium sullen wesen dit jaer:
 in classe Noviomagensi D. JOHANNES COITSIUS ⁷⁾, D. HENRICUS HOLLINGERUS;
 in Zutphaniensi D. WILHELMUS BAUDARTIUS et CASPARUS SOLINGIUS;

¹⁾ „Remnerus” S en T hebben „Kemnerus”. ²⁾ „Coitsius” S heeft „Cosstius”, T „Costius”. ³⁾ „d. tot Zutphen” ontbr. in S en T. ⁴⁾ „Coitsius” S heeft „Coistinus”. ⁵⁾ „d. tot Nieumegen” ontbr. in S. ⁶⁾ „D. Jacobus Burschetus — gesubstitueert” ontbr. in T. ⁷⁾ „D. Johannes Coitsius” ontbr. in S en T.

in Arnhemensi D. JACOBUS BURSCHETUS et D. WILHELMUS NAGGIUS ;
in Harderwicena D. GUALTERUS DE BRUN et JOH. SCITERIUS.

34.

De naeste synodale vergaedinghplaetse is genomineert Harderwijk. Ende is goetgevonden, dat men om conformiteit te houden met de Hollandische synoden, alsoo het oock in hemselven stichtelijk is, dat in den aenvanck ende sluijten der synodale vergaderinghe eene propositie vuijt Godts woort, dienende tot de handelinghe, gedaen worde alleen in de tegenwoordicheijt der synodale vergaderinghe. Ende sall in den aenvanck des synodi proponeren eenen vuijt den classe, daer synodus tesamencompt, ende naer het sluijten der actie eenen wt den classe, daer synodus laetst geweest is.

35.

Sijn voorgelesen acta synodi Zuïjthollandicae. Ende aengaende het versoek des 41^{en} art. desselven vertrouwt dese synodus, dat alle predicanten van amptsweghen haere neersticheijt well doen in het overlesen des Catechismi ende der Nederlantsche confessie. Sijn oock voorgelesen acta synodi Noorthollandiae met goet contentement deses synodi, voorbehouden tgheen D. BAUDARTIUM aengaende tevooren in desen synodo gearresteert is.

36.

De erentfesten ende hoochgeleerde ¹⁾ D. MARTINUS GREGORI ²⁾, raetsheer ende gecommiteerde des Ed. Hoffs, ende de eerwaardighe D. JODOCUS GEYS-TERANTS et D. CORNELIUS HILLENUS, gedeputeerden der synoden van Hollandt, sijn bedanckt, gelijk oock mede de eersamen JAN JANSZ ³⁾ ende GILSBERT MATHEUSSZ, schepenen ⁴⁾ ende gecommiteerden des eersamen magistrats van Bommel, dat haer E. belieft heeft desen christelicken synodo met goeden rade soo getrouwelick bij te wonen.

37.

Naer geboudene censuram morum is de synodus met dancksegginge tof Godt in goeden vrede gescheijden [11 Julij. Was onderteickent:

JOH. LEO, praeses.

SEBAST. DAMMAN, scriba sij nodi.] ⁵⁾

¹⁾ „ende hoochgeleerde” ontbr. in S en T. ²⁾ „D. Martinus Gregorii” S en T hebben „Doctor Martinus”. ³⁾ „Janssz” S en T hebben „Jansz, burgermeister”. ⁴⁾ „schepenen” S en T hebben „schepen”. ⁵⁾ Het tusschen {} geplaatste is aangevuld uit S. Evenzoo heeft T.